GEMEENTE ENSCHEDE

PARTICIPATIEPLAN OMGEVINGSVISIE

OKTOBER 2022

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

1.0 DE OMGEVINGSVISIE EN PARTICIPATIE 3

1.1 Aanleiding en context 3
1.2 Omgevingsvisie 3
1.3 Participatie 3
1.4 Leeswijzer 3

2.0 ONZE PRINCIPES 4

2.1 Doel van participatie 4
2.2 Kernboodschap 4
2.3 Methodiek 4
2.4 Uitgangspunten 5
2.5 Fasering 5
2.6 Communicatie 6
2.7 Samenwerken 6

3.0 PUBLIEKSGROEPEN EN HUN BETROKKENHEID 7

3.1 Betrokkenheid 7
3.2 Publieksgroepen 8

4.0 ONZE AANPAK 9

4.1 Inwoners 9
4.2 Maatschappelijke organisaties en belangengroepen 9
4.3 Ketenpartners 9
4.4 Communicatiekanalen en -middelen 10
4.5 Uitwerking naar fase 10
4.6 Opbrengst 11
4.7 Evaluatie 11

DE OMGEVINGSVISIE EN PARTICIPATIE

1.1 AANLEIDING EN CONTEXT

Alle gemeenten in Nederland moeten in 2024 een Omgevingsvisie hebben. Dat staat in de nieuwe Omgevingswet, die binnenkort inwerking treedt. Wij zijn in 2021 begonnen met het ontwikkelen van die visie. Daarbij betrekken we inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden. In dit participatieplan beschrijven we hoe we dat doen en wat we daarbij belangrijk vinden. Het 'Actieplan samenlevingsgericht werken' (7 december 2021 vastgesteld door het college) en de nieuwe participatieverordening (vastgesteld op 11 maart 2022) bieden kaders voor ons participatieplan. We informeren met dit plan over onze aanpak en met wie we op welke wijze participeren tijdens het proces. Voor de uitwerking naar de individuele fasen, maken we een participatiematrix. In fase 3 wordt de visie concreet en gebiedsgericht en leggen we deze uitwerking ter vaststelling aan de Raad voor.

1.2 OMGEVINGSVISIE

Enschede verandert snel. De stad groeit en het aantal inwoners ook. We hebben ook te maken met een veranderend klimaat en we gaan met z'n allen over op schone en duurzame energiebronnen. Al deze ontwikkelingen vragen om ruimte. Hoe kunnen we de schaarse ruimte zo goed mogelijk benutten? Wat vinden we daarbij belangrijk en welke keuzes zijn hiervoor nodig? Dat beschrijven we in de Omgevingsvisie.

In de Omgevingsvisie voor Enschede beschrijven we hoe we de toekomst van stad en het landelijk gebied voor ons zien. Het gaat over de fysieke leefomgeving: datgene wat je ziet, hoort en ruikt. Denk aan gebouwen, wegen, parken, lucht, bodem, water, bossen, etc. In de Omgevingsvisie maken we keuzes die bepalend zijn voor de toekomst van Enschede. De effecten van deze keuzes beoordelen we in een omgevingseffectrapport (OER). Een OER is wettelijk verplicht en helpt ons bij het maken van goed onderbouwde keuzes.

De Omgevingsvisie geeft antwoord op twee vragen:

- Hoe gaan we de bestaande leefomgeving en specifieke kwaliteiten daarvan beschermen, behouden en beheren?
- Wat gaan we doen om de stad nog mooier, gezonder en aantrekkelijker te maken?

We doorlopen een werkproces met verschillende fasen en uiteindelijk stelt de gemeenteraad de Omgevingsvisie vast. We verwachten dat dit gebeurt in de tweede helft van 2023.

1.3 PARTICIPATIE

Participatie is een belangrijk en bovendien wettelijk verplicht onderdeel van de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Door participatie kan de Omgevingsvisie kwalitatief beter worden, want inwoners en ondernemers, maatschappelijke organisaties, regiogemeenten en samenwerkingspartners kunnen met kennis van de directe leefomgeving inhoudelijk bijdragen. Ook weten zij goed wat er speelt en wat er in de gemeente nodig is. Bovendien kan participatie leiden tot meer gedragen oplossingen en biedt het proces ruimte om meer verbinding met genoemde belanghebbenden aan te gaan.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk twee gaan we in op de principes die we gebruiken voor het hele participatietraject. Hoofdstuk drie gaat over de verschillende publieksgroepen die we onderscheiden. Daarna beschrijven we welke middelen we inzetten.

ONZE PRINCIPES

2.1 DOEL VAN PARTICIPATIE

Het doel van de participatie van inwoners en andere partijen bij het maken van de Omgevingsvisie is:

- het verrijken van de inhoud van de Omgevingsvisie door inbreng van kennis over Enschede;
- het vergroten van de betrokkenheid van inwoners en andere partijen bij de toekomst van hun leefomgeving;
- bewustwording van de toekomstige opgaves waar de gemeente voor staat.

Afgeleide doelen zijn:

- het werken aan het vertrouwen in de relatie tussen overheid, inwoners en externe partijen;
- het werken aan meer gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- het verbeteren van informatievoorziening van de gemeente richting inwoners, maatschappelijke organisaties en partners;
- het werken aan een duurzame dialoog met inwoners.

2.2 KERNBOODSCHAP

'Onze leefomgeving verandert voortdurend. Het aantal inwoners groeit, ons leefklimaat verandert en we zoeken naar duurzamer manieren om energie op te wekken. Enschede verandert mee. Samen met u geven we de toekomst vorm. Door te bespreken welke veranderingen er op ons afkomen, wat Enschede bijzonder maakt en hoe de stad er in de toekomst uit kan zien. De uitkomsten leggen we vast in onze Omgevingsvisie, die vertelt hoe we in Enschede in de toekomst omgaan met ruimte, milieu, landschap, mobiliteit en erfgoed.'

2.3 METHODIEK

De gemeente werkt met de methodiek Relevant Gesprek van SIR communicatie & participatie. Uitgangspunt is dat elke participatievraag een vraag is aan de omgeving. Op basis van de antwoorden ontwikkelen we beter beleid en/of creëren we meer draagvlak. De manier om dat gesprek te voeren noemt SIR een Relevant Gesprek. Want relevantie is de sleutel voor een goede opkomst en respons. Onderstaande figuur geeft de vier stappen weer van de methodiek, die ook zijn verwerkt in dit participatieplan.

FIGUUR 1 RELEVANT GESPREK

2.4 UITGANGSPUNTEN

ALGEMEEN

De gemeente Enschede nodigt inwoners uit om mee te denken, mee te werken of mee te beslissen over de plannen van de gemeente. De keuze voor het participatieniveau is afhankelijk van het onderwerp. Daarnaast stimuleert zij inwoners om zélf ideeën aan te dragen die de stad mooier, duurzamer, socialer of veiliger kunnen maken.

De uitgangspunten en spelregels die de gemeente hierbij hanteert zijn vastgelegd in een participatieverordening (maart 2022). De verordening heeft als doel de kwaliteit van lokale democratische processen te vergroten, de relatie tussen gemeente en inwoners te versterken en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling. Daarnaast is er een actieplan 'Samenlevingsgericht werken' (2021) waarin het doel staat om een actiever reagerende gemeente te zijn, die in gesprek is met de stad. De uitgangspunten uit de verordening en het actieplan gelden als basis voor dit participatieplan voor de Omgevingsvisie en hebben we in onze aanpak verwerkt.
In aanvulling op de participatieverordening[1] en het actieplan 'Samenlevingsgericht werken' wordt er nog een handreiking participatie gemaakt. Deze is ook van toepassing bij de instrumenten van de Omgevingswet, waaronder de Omgevingsvisie. Op het moment van schrijven van dit plan is de handreiking nog niet gereed.

Voor de participatie bij het maken van de Omgevingsvisie

- We richten de participatie in op basis van de vier gedefinieerde stappen in het werkproces van de Omgevingsvisie: identiteit, ambitie, gebieden, strategieën (figuur 2).
- We zoeken naar mogelijkheden om fysiek met elkaar in gesprek te gaan, maar alleen wanneer dit volgens de dan geldende coronarichtlijnen plaats kan vinden. We zorgen altijd voor een online alternatief.
- We richten de participatie in op de tweede trede van de participatietrap (raadplegen). Goede en heldere informatievoorziening (eerste trede, informeren) zien we als randvoorwaarde.
- We organiseren participatie alleen als er daadwerkelijk ruimte voor inbreng is.
- Als er al participatie heeft plaatsgevonden op vastgesteld beleid dat wordt opgenomen in de Omgevingsvisie gaan we dit niet opnieuw doen.

2.5 FASERING

Het proces om tot een Omgevingsvisie te komen is opgedeeld in vijf fasen (figuur 2). In de eerste fase onderzoeken we wat de identiteit van Enschede is en inventariseren de kwaliteiten van de huidige leefomgeving. Dit beelden we uit in verhaallijnen, die we voorleggen aan de inwoners. Daarna kijken we naar de wensen en zorgen voor de toekomst en stellen toekomstsverkenningen op, die we voorleggen. In de derde fase werken we het meest gewenste toekomstbeeld uit voor de deelgebieden, hier zoomen we dus in naar lokaal schaalniveau. Dan vragen we inwoners naar concrete ideeën voor hun wijk. In de laatste fase onderzoeken we welke denkwijze over sturing daarbij past en welke rol van de gemeente gevraagd wordt. Het participatieproces loopt synchroon aan deze projectfasering en de vragen die we voorleggen zijn er direct van afgeleid. In fase 5 ligt de Omgevingsvisie ter inzage en is er een formeel moment van inspraak.

FIGUUR 2 PROCESSTAPPEN OMGEVINGSVISIE

[1] Zie artikelen 4.1 en 11.2 van de participatieverordening

INSPRAAK

Naast de participatiemomenten die we organiseren zijn er formele inspraakmomenten bij de vaststelling van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), de ontwerp-Omgevingsvisie en de definitieve Omgevingsvisie.

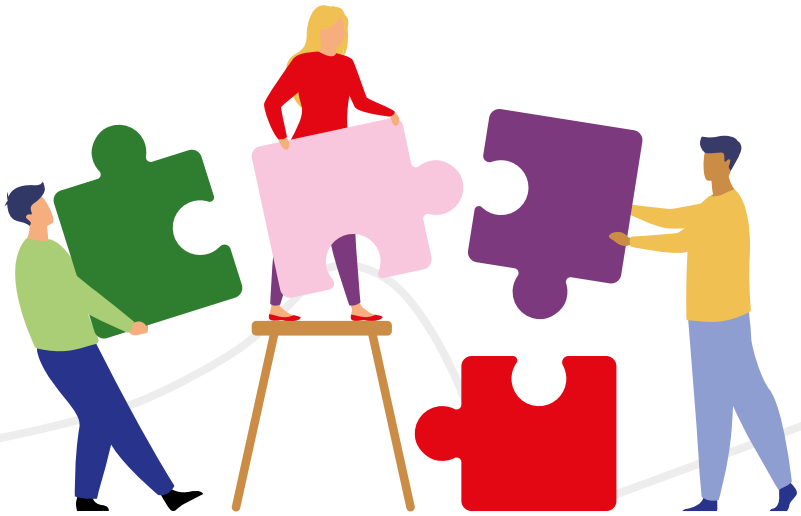
2.6 COMMUNICATIE

We vinden het belangrijk dat iedereen over dezelfde informatie kan beschikken en dat deze informatie helder en relevant is. We doen daarvoor het volgende:

- Alle informatie over het proces en de voortgang is op één plek te vinden. We hebben gekozen voor een projectpagina op de gemeentelijke website (www.enschede.nl/omgevingsvisie).
- We laten zien wat de samenhang is met andere belangrijke participatieprojecten en werken samen waar mogelijk.
- We werken samen met het participatieteam van de gemeente en volgen de gemeentebrede methodiek Relevant Gesprek, zodat de boodschap naar inwoners eenduidig is.
- We communiceren zo concreet mogelijk. Dus geen vaktaal en ingewikkelde visioenen, maar juist heldere vragen die aansluiten bij inzichten en ervaringen die mensen nu hebben. We volgen hierin de richtlijnen van het gemeentelijk team 'Direct Duidelijk' en zorgen tevens voor een goede digitale toegankelijkheid.
- We kiezen in onze communicatie voor een goede mix van beeld en tekst;
- Het proces is volgbaar. We zorgen ervoor dat steeds duidelijk is met wie we in gesprek zijn, hoe we de uitkomsten meenemen en wanneer en hoe besluitvorming plaatsvindt. Die informatie plaatsen we op de projectpagina van de gemeentelijke website.

2.7 SAMENWERKEN

Binnen onze organisatie lopen verschillende sporen van waaruit een gesprek met inwoners wordt georganiseerd. Om te voorkomen dat we onze inwoners onnodig bevragen, trekken we waar mogelijk samen op. Zo werken we onder andere samen met de projectgroep Kracht van Enschede. Hier komen verschillende projecten samen waarin aan bewoners wordt gevraagd mee te denken over de toekomst van Enschede. De uitkomst hiervan gebruiken we om de verschillende toekomstverkenningen vorm te geven. In fase 3 wordt het meest gewenste toekomstbeeld uitgewerkt in gebieden en sluiten we waar mogelijk aan bij bestaande participatiestructuren in gebieden of wijken. Ook willen we geen vragen opnieuw stellen die in afgelopen twee jaar in andere beleidstrajecten al zijn beantwoord. Daarom brengen we die vragen en de antwoorden in beeld en stemmen we steeds af met betreffende beleidsadviseurs.

PUBLIEKSGROEPEN EN HUN BETROKKENHEID

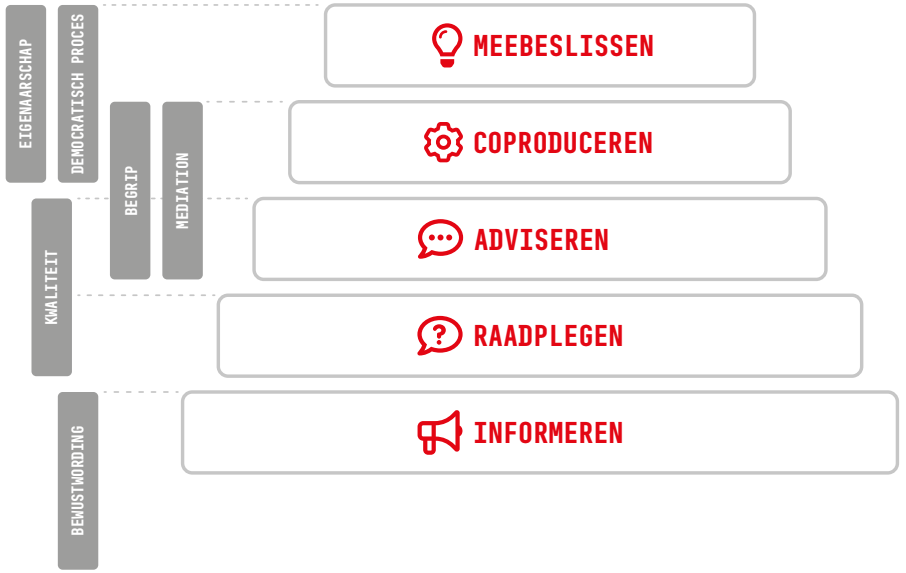
3.1 BETROKKENHEID

De gemeente neemt actie en zorgt ervoor dat we de afgesproken werkwijze voor het opstellen van de Omgevingsvisie volgen. De visie kent wettelijke kaders (denk aan de eis op het gebied van participatie), maar er is meer dan voldoende ruimte om de visie met behulp van lokale meningen vorm te geven. Omdat de visie iets zegt over de toekomst van de directe leefomgeving, is het een belangrijk document voor de gehele gemeente.

Het opstellen van de Omgevingsvisie is een relatief complex proces met een lange doorlooptijd, waar veel verschillende onderwerpen en vakgebieden bij komen kijken. We hebben we ervoor gekozen de participatie op de eerste twee treden van de participatieladder te laten plaatsvinden. Inwoners kunnen meningen, wensen en aandachtspunten meegeven. Partners en maatschappelijke organisaties kunnen hier ook hun kennis en inzichten inbrengen. Dit nemen we mee bij de vorming van de visie.

Uiteindelijk stelt de gemeenteraad de Omgevingsvisie vast. De gemeenteraad houdt rekening met de inbreng vanuit het participatieproces bij het nemen van een besluit.

FIGUUR 3 PARTICIPATIETRAP

Trede 1: Informeren (meeweten)
Belanghebbenden informeren we. Zij hebben toegang tot de basisinformatie om zich een correct beeld te kunnen vormen. Dit kan via persberichten, informatieavonden, website, (nieuws)brieven, de gemeentepagina (Enschede Centraal) etc.

Trede 2: Raadplegen (meedenken):
Belanghebbenden kunnen hun mening geven bijvoorbeeld via (online) werksessies, interviews, vragenlijsten, polls etc.. Onze werkwijze richt zich op het inventariseren van ervaringen, meningen en nieuwe ideeën. De uitkomsten zijn niet bindend maar betrekken we wel bij besluitvorming. De belanghebbenden ontvangen van ons een onderbouwde uitkomst van het besluit.

3.2

PUBLIEKSGROEPEN

Wij delen onze publieksgroepen in grofweg drie hoofdgroepen in:

1. Inwoners en ondernemers
2. Maatschappelijke organisaties en belangengroepen;
3. Ketenpartners (provincie, Waterschap, GGD, Omgevingsdienst, regiogemeenten).

Daarbij vergeten we ons eigen bestuur (college en raad) en organisatie niet. Dit participatieplan richt zich echter in eerste instantie op de betrokkenheid van inwoners en andere belanghebbenden. Per fase werken we uit hoe we de drie publieksgroepen (inwoners, maatschappelijke organisaties en partners) betrekken bij de hoofdvraag van die fase. Bij inwoners maken we tevens onderscheid naar leeftijd, om ze gericht te kunnen benaderen.

ONZE AANPAK

4.1 INWONERS

Inwoners kunnen reageren via een online participatieplatform. Dat krijgt iedere fase een andere invulling, passend bij de participatievraag die dan voorligt. Daarnaast kijken we wat we per fase nog meer willen inzetten, bijvoorbeeld interviews, polls op sociale media, activiteiten voor scholen en opleidingen. In een uitwerkingsplan geven we hier per fase verder vorm aan.

Om inwoners te bereiken maken we waar mogelijk gebruik van bestaande kanalen, zoals:

- wijk-, dorps- en bestuursraden: via hen kunnen we laagdrempelig in contact komen met inwoners die op gemeentelijk niveau input willen leveren voor verbetering of bescherming van de kwaliteit van de leefomgeving. Hier kunnen we in fase 3 input ophalen voor de gebiedsprofielen.
- het EnschedePanel: inwonerspanel en ondernemerspanel die periodiek online vragenlijsten invullen.
- het Jongerenberaad: denkt mee over het participatieproces en geeft advies over hoe we jongeren het best kunnen betrekken. In fase 1 voerden we met hen een gesprek over de mogelijkheden.

Vanaf de tweede fase (ambitie) trekken we samen op met de sporen 'Kracht van Enschede' en de uitwerking van de motie 'Enschede naar 170.000 inwoners' (zie ook paragraaf 2.7).

4.2 MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES EN BELANGENGROEPEN

In rondetafelgesprekken halen we uitdagingen, kansen en dilemma's voor de toekomst op. Verderop in het proces, wanneer we het gewenste toekomstbeeld uitwerken naar gebieden, verdiept het gesprek zich en vragen we input van individuele belanghebbenden.

We sluiten waar mogelijk aan bij lopende participatietrajecten, zodat we organisaties niet overvragen. We benaderen hen bij voorkeur via organen/overlegstructuren waarin meerdere organisaties vertegenwoordigd zijn.

4.3 KETENPARTNERS

Ook met onze ketenpartners (provincie, waterschappen, omgevingsdienst, GGD, veiligheidsregio en omliggende gemeenten) gaan we in gesprek over de koers van de gemeente. We kiezen ervoor hen gericht mee te laten denken over de thema's die voor hen van betekenis zijn. We sluiten in eerste instantie aan bij bestaande overleg-structuren. Daarnaast bekijken we per fase of het zinvol is een gezamenlijke sessie met ketenpartners te organiseren.

4.4 COMMUNICATIEKANALEN EN -MIDDELEN

We zetten een aantal vaste kanalen en middelen in om inwoners van Enschede en andere geïnteresseerden mee te nemen in het proces van de Omgevingsvisie en de participatiemomenten.

- Webpagina www.enschede.nl/omgevingsvisie: hier lees je over het hoe en waarom van de Omgevingsvisie, de manier waarop je mee kunt denken, de opbrengst van de participatierondes en de besluiten van college en raad.
- Digitale nieuwsbrief: betrokkenen en andere geïnteresseerden kunnen zich aanmelden voor een periodieke nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van het proces van totstandkoming van de Omgevingsvisie.
- Pers- en nieuwsberichten bij belangrijke (besluitvormings)momenten.
- Enschede Centraal (huis-aan-huis) voor inhoud die dicht bij inwoners staat.
- Sociale media: we zetten Facebook en Instagram gericht in, soms ook met betaalde campagnes wanneer we mensen om een reactie willen vragen.

4.5 UITWERKING NAAR FASE

De uitwerking van dit plan gebeurt per fase en maakt geen deel uit van dit document. Hieronder alvast een kort overzicht van het participatiedoel per fase.

	FASE 1: IDENTITEIT	FASE 2: AMBITIE	FASE 3: GEBIEDEN	FASE 4: STRATEGIEËN
Waarom in gesprek?	Meedenken over de kwaliteiten van de gemeente.	Meedenken over de verschillende toekomstverkenningen voor de gemeente.	Meedenken over ruimtelijke uitwerking van het gewenste toekomstbeeld.	Inzicht verkrijgen eventuele discussiepunten.
Waarover in gesprek?	Kernwaarden en verhaallijnen van de gemeente.	Dromen en zorgen voor de toekomst.	Projectideeën voor gebieden.	De conceptvisie en kaartmateriaal.
Met wie in gesprek?	▪ Inwoners	▪ Inwoners	▪ Inwoners ▪ Maatschappelijke organisaties ▪ Ketenpartners	▪ Inwoners ▪ Maatschappelijke organisaties ▪ Ketenpartners
Hoe in gesprek?	Online participatieplatform	TV-magazine, Enschede peiling, Enquête, Wijkraden	O.a. in gesprek met wijkraden en aansluiten bij de uitwerking van de Stadsdeel-agenda's, verdere uitwerking volgt	O.a. online participatieplatform, verdere uitwerking volgt
Output	Gezamenlijke taal over de kwaliteiten van Enschede.	Een eerste idee over de gewenste toekomst voor Enschede.	Concrete projectideeën per gebied.	Gedragen visiekaart.

4.6 OPBRENGST

De uitkomsten van het participatieproces verwerken we in de bouwstenen (deelproducten) voor de Omgevingsvisie. We leggen concepten voor en scherpen die aan met de inbreng van de inwoners en overige doelgroepen. Voor iedere fase (en dus ieder deelproduct) maken we een afweging voor de mate van inpassing van de ideeën uit de samenleving.

Na elke participatieronde beoordelen we de opbrengst en bekijken we hoe we die meenemen in de volgende stap en in de uiteindelijke Omgevingsvisie. We leggen dit vast in het document Verantwoording Participatie Omgevingsvisie dat met de Omgevingsvisie voor besluitvorming naar de raad gaat.

4.7 EVALUATIE

Na iedere fase evalueren we de doorlopen werkwijze en het resultaat. De leerpunten nemen we mee naar de volgende fase en benoemen we in het document Verantwoording Participatie Omgevingsvisie.

GEMEENTE ENSCHEDE

COLOFON

TEKSTEN EN BEELDMATERIAAL
gemeente Enschede/team Omgevingsvisie
Witteveen+Bos

NOVEMBER 2022

Wilt u reageren of meer lezen over de Omgevingsvisie voor Enschede? Kijk dan op de website:
www.enschede.nl/omgevingsvisie

ENSCHEDE